Käräjätuomari Tero Uitto
Varsinais-Suomen käräjäoikeus

Lausunto
8.1.2019

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI KONKURSSILAIN MUUTTAMISESTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 221/2018 VP)

Velkojan hakemuksen käsittely

Voimassa olevat säännökset edellyttävät istuntokäsittelyn järjestämistä velallisen vastustaessa hakemusta aina silloin, kun velallinen ei ole nimenomaisesti suostunut asian käsittelyyn kansliassa. Erillistä pyyntöä istuntokäsittelyn järjestämisestä ei ole edellytetty.

Hallituksen esityksessä esitetään muutosta velkojan hakemuksen käsittelyyn (konkurssilain 7 luku 8 §). Konkurssiasian lausumapyynnössä tuomioistuimen on hakemuksen vastustamisen varalta tiedusteltava, pyytääkö velallinen asian käsittelyä istunnossa, sekä ilmoitettava mahdollisuudesta ratkaista asia pyynnön puuttuessa ilman istuntokäsittelyä. Jos velallinen vastustaa hakemusta, asia voitaisiin käsitellä kansliassa vain, jos tuomioistuin pitää istuntokäsittelyä tarpeettomana eikä velallinen ole pyytänyt istuntokäsittelyä.

Muutosesitys on perustelu. Velallisten oikeusturva ei esitetyn muutoksen vuoksi vaarannu, koska velalliselle kerrotaan kirjallisesti menettelyvaihtoehdot vastustamistilanteessa. Lisäksi käräjäoikeus pystyisi jatkossa käsittelemään ilman tarpeetonta istuntokäsittelyä sellaiset velallisen vastustamiset, joissa todellista tarvetta istuntokäsittelylle ei ole olemassa.

Käräjäoikeus laatii lausumapyynnön konkurssiasiassa Tuomas-järjestelmällä. Nykyisiin asiakirjapohjiin tulee tehdä tarvittavat muutokset. Muutosten tulee olla valmiina, kun laki muuttuu. Muutosten yhteydessä tulee varmistaa, että lausumapyynnössä oleva teksti on niin selkeä, ettei velallisen oikeusturva vaarannu.

Hallituksen esityksessä olevasta lakiluonnoksesta puuttuu siirtymäsäännös koskien konkurssilain 7 luvun 8 §:ää. Siirtymäsäännös voisi olla sellainen, että ennen lakimuutosta vireille tulleisiin konkurssiasioihin sovelletaan nykyistä konkurssilain 7 luvun 8 §:ää ja lain voimaantulon jälkeen vireille tulleisiin konkurssiasioihin sovelletaan uusia konkurssilain 7 luvun 8 §:n säännöksiä. Näin menettelemällä käräjäoikeuksien ei tarvitse tehdä uudelleen sellaisia tiedoksiantoasiakirjoja, jotka on tehty vanhojen säännösten aikana, mutta velallista ei ole asetettu vielä konkurssiin.

Konkurssipesän selvitys

Hallituksen esityksen mukaan pesänhoitajan olisi laadittava velallisen varoista ja veloista luettelo (pesäluettelo). Pesäluettelosta tulisi käydä ilmi riittävästi eriteltynä ainakin velallisen omaisuus konkurssin alkaessa ja arvio sen rahaksimuuton tuloksesta sekä velallisen suurimmat velkojat ja niiden saatavat, merkittävimmät muut sitoumukset sekä arvio velkojen kokonaismäärästä.

Esityksen tarkoituksena on keventää konkurssimenettelyä saatavien selvittämisen suhteen menettelyn alkuvaiheessa. Tämä periaate on sinällään kannatettava erityisesti silloin, jos velallisen varallisuus on vähäinen ja konkurssi päättyy konkurssin raukeamiseen varojen puutteen vuoksi. Konkurssilaissa käytetään käsitettä ”suurimmat velkojat”. Missään ei ole kuitenkaan määritelty, mitä kyseisellä käsitteellä tarkoitetaan. Käsitteen tarkka määrittely on vaikeaa, koska konkurssipesien velka- ja velkojamäärät poikkeavat huomattavasti toisistaan. Käsite ”suurimmat velkojat” tulisi selvyyden vuoksi määritellä tarkemmin ainakin konkurssiasiain neuvottelukunnassa.

Nykyisten säännösten mukaan pesänhoitajan on laadittava pesäluettelo kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Mikäli pesäluetteloa ei ole pystytty laatimaan edellä mainitussa määräajassa, tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai pesänhoitajan pyynnöstä pidentää määräaikaa. Käytännössä osa pesänhoitajista on hakenut määräajan pidennystä ja osa ei ole hakenut. Käräjäoikeuden on ollut mahdotonta tietää, tulisiko määräaikaa jatkaa, jos aloitetta määräajan jatkamisesta ei ole tullut pesänhoitajalta.

Hallituksen esityksessä on ehdotettu, että jos pesäluetteloa ei saada laadituksi kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta, pesänhoitajan on laadittava pesäluettelo ilman aiheetonta viivästystä. Tällöin pesänhoitajan on ilmoitettava tuomioistuimelle pesäluettelon arvioitu valmistumisajankohta ja syyt, joiden vuoksi pesäluetteloa ei ole laadittu määräajassa, sekä merkittävä nämä tiedot konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään (Kosti). Esitetty säännös parantaa konkurssiasiamiehen mahdollisuuksia valvoa konkurssimenettelyn etenemistä. Lisäksi käräjäoikeudella on nyt myös aina tieto konkurssin etenemisestä.

Konkurssin raukeaminen

Hallituksen esityksen mukaan pesänhoitajan on toimitettava velkojille tiedoksi esityksensä konkurssin raukeamisesta kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta. Tällöin raukeamishakemus ei jäisi pesänhoitajalta vahingossa tekemättä, kun edellytykset siihen ovat olemassa. Jos konkurssin raukeamisen edellytyksiä ei voida arvioida edellä tarkoitetussa määräajassa pesänhoitajan on toimitettava esityksensä velkojille ilman aiheetonta viivästystä ja merkittävä viivästyksen syy konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään. Tämä parantaa konkurssiasiamiehen mahdollisuuksia valvoa konkurssimenettelyn etenemistä.

Velallinen saa nykyään tiedoksi pesänhoitajan laskun yleensä silloin, kun esitys konkurssin raukeamista on toimitettu tiedoksi velalliselle. Tuomioistuimen on tällä hetkellä kuultava aina velallista pesänhoitajan palkkiolaskusta, ellei hän ole jo etukäteen hyväksynyt palkkiolaskun suuruutta. Kuuleminen on ollut yleensä tarpeetonta, sillä palkkiolaskut ovat

pääsääntöisesti suositusten mukaisia tai jos ne ovat olleet poikkeuksellisen suuria, käräjäoikeus on voinut puuttua niihin omasta aloitteestaan. Velalliset eivät juuri koskaan anna lausumaa pesänhoitajan palkkiolaskusta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tuomioistuimen olisi harkintansa mukaan varattava velalliselle tilaisuus tulla kuulluksi laskusta. Esitys vähentää käräjäoikeuden tarpeetonta työtä, koska velallista ei tarvitsisi enää kuulla palkkiolaskusta muutoin kuin tarvittaessa. Esitys ei myöskään vaaranna velallisen oikeusturvaa. Velallinen tulee myös jatkossa saamaan palkkiolaskun aina tiedoksi pesänhoitajalta.

Saatavien valvonta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että jos pesänhoitaja ei ole määrännyt valvontapäivää kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta, hänen on merkittävä konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään viivästyksen syy. Esitys parantaa konkurssiasiamiehen mahdollisuuksia valvoa konkurssimenettelyn etenemistä. Lisäksi velkojat saavat lisätietoa konkurssiasian etenemisestä.

Hallituksen esityksessä täydennetään ja täsmennetään säännöksiä, joilla saatava otetaan huomioon ilman valvontaa. Esitystä on tältä osin pidettävä perusteltuna. Esitys parantaa ja selventää erityisesti yksityisvelkojien asemaa tilanteissa, joissa velkojina on paljon yksityisvelkojia (esim. verkkokauppa).